

VENDIM
Nr. 62, datë 4.11.2016

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:
Bashkim Dedja kryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 29.6.2016, mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 29 Akti, që i përket:

KËRKUESE: Gjykata e Lartë

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, Këshilli i Ministrave, Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi si e papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të pikës 2, të nenit 80, të Kodit të Procedurës Penale.

BAZA LIGJORE: Nenet 134/1/d dhe 145/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Besnik Imeraj, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuases, e cila ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjekteve të interesuara, të cilat kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Prokuroria e Përgjithshme ka dërguar për gjykim çështjen penale me të pandehur shtetasit Tom Gjek Doshi, Mark Preng Frroku dhe Durim Dylaver Bami, të akuzuar për veprën penale “Kallëzim i rremë”, të kryer në bashkëpunim, të parashikuar nga nenet 305 dhe 25 të Kodit Penal. Bazuar në nenet 75/b/2, 79/1/a dhe 80/2 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), duke pasur parasysh se të pandehurit Tom Doshi dhe Mark Frroku janë deputetë të Kuvendit të Shqipërisë, Prokuroria e Përgjithshme i është drejtuar Gjykatës së Lartë për gjykimin e procedimit penal nr. 01/2015.

2. Gjatë shqyrtimit të kësaj çështjeje Gjykata e Lartë ka konstatuar se nga tre të pandehurit vetëm i pandehuri Tom Doshi është deputet i Kuvendit të Shqipërisë, ndërsa dy të pandehurit e tjerë nuk e kanë këtë cilësi. Sipas përfaqësuesve të palëve çështja mund të ndahet, në zbatim të nenit 93/2 të KPP-së, sepse Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar vetëm për të pandehurin deputet, kurse dy të akuzuarit e tjerë të gjykohen nga gjykata e shkallës së parë. Ndërkohë Prokuroria e Përgjithshme është shprehur në gjykim se në rastin konkret duhet të zbatohet neni 80/2 i KPP-së që rregullon rastet e bashkimit të procedimeve që janë në kompetencë të gjykatave të ndryshme dhe se për shkak të elementit bashkëpunim çështja nuk mund të ndahet, por duhej që të tre të pandehurit të gjykohen nga Gjykata e Lartë si shkallë e parë.

3. Gjykata e Lartë (*gjykata referuese*), duke vlerësuar se pika 2 e nenit 80 të KKP-së është e papajtueshme me Kushtetutën, me vendimin e datës 21.12.2015 ka pezulluar gjykimin e çështjes dhe i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese për kontrollin e kushtetutshmërisë së normës.

II

4. *Gjykata referuese* pretendon se përmbajtja e pikës 2, të nenit 80, të KKP-së është e papajtueshme me Kushtetutën, duke parashtruar në mënyrë të përmbledhur këto shkaqe:

4.1 Neni 80/2 i KKP-së përbën pengesë për realizimin e një procesi të rregullt ligjor për të pandehurit që nuk janë deputetë, për shkak të kufizimit të së drejtës së tyre të ankimit në kundërshtim me parimin e proporcionalitetit dhe qëllimi e parashikuar nga nenet 17, 43 dhe 141/1 të Kushtetutës. Kjo dispozitë vjen në kundërshtim edhe me nenin 6/1 të KEDNJ-së dhe nenin 2 të Protokollit nr. 7 të kësaj Konvente.

4.2 Nga mënyra se si është formuluar, neni 80/2 i KKP-së kufizon në mënyrë antikushtetuese të drejtën e gjykatës që nëse veçimi i çështjes është i nevojshëm për mbrojtjen e garancive bazë kushtetuese të të pandehurve që nuk kanë cilësitë e parashikuara në nenin 141/1 të Kushtetutës, për zhvillimin e një procesi të rregullt ligjor dhe për respektimin e së drejtës së ankimit ndaj vendimit që zgjidh çështjen në themel, të mund të vendosë, qoftë kryesisht apo me kërkesën e pjesëmarrësve në gjykim, veçimin e çështjeve. Qëllimet për të cilat është miratuar kjo dispozitë nuk mund të realizohen pa cenuar parashikimet kushtetuese që sigurojnë mbrojtjen e të drejtave themelore të individit, veçanërisht të së drejtës së tyre për të “ushtruar ankim në një gjykatë më të lartë” dhe paralelisht të drejtës për t’u gjykuar nga “një gjykatë e caktuar me ligj”.

4.3 Juridiksioni fillestar i Gjykatës së Lartë është përjashtim i përcaktuar nga Kushtetuta, bazuar vetëm në cilësinë e subjektit të pandehur, ndërkohë që neni 80/2 i KKP-së bëhet shkak për shtrirjen e juridiksionit fillestar edhe tej subjekteve që parashikon shprehimisht Kushtetuta. Shqyrtimi i një çështjeje nga një gjykatë jo kompetente apo nga një gjykatë, kompetenca e së cilës është përcaktuar në një dispozitë ligjore që në thelb cenon të drejtën e ankimit, të sanksionuar në nenin 43 të Kushtetutës, dhe del tej parashikimeve të përcaktuara në nenin 141/1 të Kushtetutës, ka të bëjë në thelb me mosrespektimin e së drejtës kushtetuese për t’u gjykuar nga “një gjykatë e caktuar me ligj”.

4.4 Në rastet kur Gjykata e Lartë shqyrton akuzat penale ndaj subjekteve të parashikuara në nenin 141/1 të Kushtetutës, vendimi i saj është përfundimtar, i formës së prerë dhe i paankimueshëm për çështje fakti ose ligji në një gjykatë më të lartë të sistemit të zakonshëm gjyqësor. Ky kufizim ndaj këtyre subjekteve bazohet shprehimisht në nenet 43 dhe 141/1 të Kushtetutës dhe nenin 2 të Protokollit nr. 7 të KEDNJ-së. Kompetenca e Gjykatës së Lartë për gjykimin si shkallë e parë dhe e fundit e akuzave penale ndaj deputetëve, është një kompetencë kushtetuese që nuk mund të zgjerohet apo ngushtohet me ligj, ndaj neni 80/2 i KKP-së është jokushtetues për pjesën që zgjeron një kompetencë të mirëpërcaktuar kushtetuese të Gjykatës së Lartë, duke mos pasur një autorizim të shprehur kushtetues për ta bërë këtë, e duke sjellë për pasojë kufizimin e së drejtës së ankimit dhe atë të gjyimit nga një “gjykatë e caktuar me ligj” për subjektet që nuk përfshihen shprehimisht në nenin 141/1 të Kushtetutës.

4.5 Neni 80/2 i KKP-së përcakton se “gjykata e caktuar me ligj” ndaj subjekteve që nuk përfshihen në nenin 141/1 të Kushtetutës, është Gjykata e Lartë, duke u cenuar atyre të drejtën e ankimit, që sipas nenit 43 të Kushtetutës mund të kufizohet vetëm nëse në Kushtetutë do të parashikohej shprehimisht ndryshe.

5. *Subjekti i interesuar, Kuvendi i Republikës së Shqipërisë*, në parashtrimet me shkrim drejtuar Gjykatës ka prapësuar sa vijon:

5.1 Nga një interpretim literal dhe teleologjik që i bëhet nenit 80/2 të KKP-së, në korrelacion edhe me nenin 93/1 të KKP-së, rezulton se ai lejon zgjerimin e kompetencës së gjyimit të

juridiksionit fillestar të Gjykatës së Lartë tej subjekteve të parashikuara nga neni 141/1 i Kushtetutës, vetëm në rastet kur kjo Gjykatë, e ndodhur para procedimeve të lidhura ndërmjet tyre, nuk mund t'i ndajë ato, pasi kjo do të dëmtonte vërtetimin e fakteve, i cili përbën njërin prej dy objekteve të procesit të gjykimit, që janë vërtetimi i fakteve dhe zbatimi i së drejtës/ligjit. Për pasojë, pretendimi për jokushtetutshmërinë e nenit 80/2 të KPP-së duhet parë në korrelacion dhe balancë me ushtrimin e funksionit kushtetues të Gjykatës së Lartë si gjykatë e juridiksionit fillestar ndaj subjekteve që janë parashikuar nga neni 141/1 i Kushtetutës.

5.2 Pretendimi për cenim të elementit të procesit të rregullt ligjor “gjykatë e caktuar me ligj” nuk është i bazuar, sepse vetë neni 42 i Kushtetutës ia ka nënshtruar rezervës ligjore absolute, pra ligjit të miratuar nga Kuvendi, si krijimin, ashtu edhe përcaktimin e kompetencës së gjykatave për të gjykuar një çështje të caktuar, dhe është ligji, në rastin konkret neni 80/2 i KPP-së, që ka parashikuar në këto raste kompetencën e Gjykatës së Lartë.

5.3 Në lidhje me pretendimin për cenimin e së drejtës së ankimit, edhe pse kjo e drejtë u kufizohet subjekteve të tjera nga ato që parashikohen nga neni 141/1 i Kushtetutës, ky kufizim është në përputhje me kriteret e përcaktuara nga neni 17 i Kushtetutës. Ky kufizim jo vetëm nga pikëpamja formale është bërë me ligj, por edhe është vendosur në mbrojtje të interesit publik që do t'i mundësojë Gjykatës së Lartë ushtrimin efektiv të funksionit të saj kushtetues si gjykatë e juridiksionit fillestar ndaj subjekteve të parashikuara nga neni 141/1 i Kushtetutës. Rrjedhimisht, qëllimi që synon dispozita e kundërshtuar është i ligjshëm. Gjithashtu, kufizimi është proporcional, sepse është vendosur vetëm ndaj atyre subjekteve, procedimet penale ndaj të cilave janë të lidhura dhe nuk mund të ndahen, dhe nuk tejkalon as kufizimet e vendosura nga KEDNJ-ja.

5.4 Përveç mjetit të rishikimit të vendimit penal të parashikuar nga nenet 229-457 të KPP-së, Kushtetuta në nenet 131/f dhe 134/1/g parashikon mundësinë që individët, pas shterimit të mjeteve juridike, mund t'i drejtohen edhe Gjykatës Kushtetuese, e cila ka të drejtën e gjykimit përfundimtar për shkeljen e të drejtave kushtetuese për një proces të rregullt, çka përbën një mjet ankimi efektiv.

6. **Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave**, në parashtrimet me shkrim drejtuar Gjykatës ka prapësuar sa vijon:

6.1 Gjykata referuese nuk ka parashtruar mjaftueshëm arsye serioze për antikushtetutshmërinë e pikës 2 të nenit 80 të KPP-së, pasi nuk ka sqaruar se deri në ç'masë dhe drejtim është cenuar parimi i proporcionalitetit në ushtrimin e së drejtës së ankimit nga palët.

6.2 Kufizimi i së drejtës së ankimit kundër vendimit përfundimtar të Gjykatës së Lartë në thelb nuk e cenon procesin gjyqësor. Po ashtu ai nuk bie ndesh as me praktikën e GJEDNJ-së.

6.3 Ndonëse vendimi penal i dhënë nga Gjykata e Lartë në kuadër të ushtrimit të juridiksionit fillestar përbën një vendim të formës së prerë, ligjvënësi nuk e ka përjashtuar mundësinë e rishikimit të tij nga një tjetër Kolegj i Gjykatës, mbi bazën e rekursit apo kërkesës për rishikim, për shkaqe ligjore ose të faktit, në rastet e parashikuara nga nenet 432 dhe 450 të Kodit të Procedurës Penale.

6.4 Nëse do të niseshim nga analiza *a contrario* e çështjes dhe do të mbështeteshim vetëm në interpretimin literal të nenit 141/1 të Kushtetutës, do të gjendeshim para vakumit ligjor nëse juridiksioni i Gjykatës së Lartë do t'u referohej vetëm personave që kryejnë vepra në ushtrimin e detyrës, apo çdo lloj vepre penale, si dhe nëse personat ndaj të cilëve shtrihet ky juridiksion do të ishin subjekte “të përhershme” të procedimit penal të ushtruar nga Gjykata e Lartë në rolin e gjykatës së shkallës së parë, apo nëse do të ishin subjekte të këtij procedimi për sa kohë ushtrojnë funksionet e tyre. Në kushtet kur Kushtetuta nuk e bën një diferencim të tillë, neni 75/b/2 i KPP-së ka rregulluar situatën ligjore duke e lidhur ushtrimin e juridiksionit fillestar të Gjykatës së Lartë me statusin që kanë subjektet në kohën e gjykimit.

6.5 Gjykata Kushtetuese në jurisprudencën e saj e ka trajtuar juridiksionin fillestar të gjykatës si pjesë të parimit të miradministrimit të drejtësisë e konkretisht të parimit të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm. Për më tepër, në nenet 80–82 të KPP-së ligjvënësi ka parashikuar që në rastet e

pamundësisë së ndarjes së procedimeve penale, t'ia delegojë diskrecionin e shqyrtimit të çështjes gjykatës e cila ka një kompetencë më specifike në raport me llojin dhe subjektin e veprave penale (p.sh. Gjykatës për Krime të Rënda etj.).

6.6 Pretendimi i gjykatës referuese se neni 80/2 i KPP-së paraqet pengesë ligjore për gjykatën që të veçojë çështjen ndaj dy të pandehurve që nuk janë deputetë, në mungesë edhe të marrëveshjes së palëve, nuk qëndron. Neni 93 parashikon në mënyrë alternative kushtet në të cilat gjykatës i lejohet diskrecioni të bëjë veçimin e çështjeve penale. Sipas pikës 2 të këtij neni, ndarja e çështjeve penale mund të bëhet edhe me marrëveshje të palëve kur gjykata e çmon të dobishme për qëllimet e shpejtësisë së gjykimit. Ky nuk është një kusht *sine qua non* të cilit gjykata duhet t'i nënshtrohet shprehimisht, por në çdo rast ligjvënësi i le hapësirë gjykatës për vlerësimin lidhur me ecurinë e procesit penal, në mbështetje të parimit të miradministritimit të drejtësisë. Në rastin konkret, për shkak të cilësimit të veprës penale si të kryer në bashkëpunim, është i pamundur përcaktimi i saktë i përgjegjësisë penale në rast se nuk administrohen të gjitha rrethanat e faktet e çështjes në unitet me njëra-tjetrën.

7. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, në parashtrimet me shkrim drejtuar Gjykatës ka prapësuar sa vijon:

7.1 Neni 80/2 i KPP-së nuk përbën pengesë për realizimin e një procesi të rregullt ligjor për të pandehurit që nuk janë deputetë për shkak të kufizimit të së drejtës së tyre të ankimit, pasi garancitë kushtetuese për procesin e rregullt ligjor janë pasqyruar në mënyrë të detajuar në dispozitat e këtij Kodi.

7.2 Neni 80/2 përcakton që vetëm në rastet e pamundësisë objektive, të parashikuara shprehimisht në nenet 79/1 dhe 92 të KPP-së, subjektet e tjera gjykohe në bashku me subjektet e juridiksionit fillestar të Gjykatës së Lartë dhe vetëm për lidhjet me këta të fundit. Në kushtet kur kjo dispozitë parashikon në mënyrë të shprehur rastet përjashtimore të gjykimit nga Gjykata e Lartë të personave që nuk janë subjekt i juridiksionit fillestar, gjykimi i tyre nuk mund të konsiderohet se kryhet nga një gjykatë jo e krijuar me ligj.

7.3 Parashikimi i gjykimit të këtyre subjekteve së bashku me ata të juridiksionit fillestar të Gjykatës së Lartë është i parashikuar në raste përjashtimore edhe nga neni 2 i protokollit nr. 7 të KEDNJ-së.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e gjykatës referuese

8. Siç është shprehur në mënyrë të vazhdueshme Gjykata në jurisprudencën e saj, kërkesa për kontroll incidental, që përbën mjetin e aksesit të gjykatës së juridiksionit të zakonshëm në gjykimin kushtetues, rregullohet nga neni 145/2 i Kushtetutës, sipas të cilit kur gjyqtari çmon se ligji (ose dispozita të tij) bie në kundërshtim me Kushtetutën, nuk e zbaton atë, por pezullon gjykimin dhe ia dërgon çështjen Gjykatës Kushtetuese për t'u shprehur në lidhje me kushtetutshmërinë e normës. Përmbajtja e dispozitës kushtetuese është konkretizuar në nenin 68 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", i cili përcakton edhe disa kushte, të cilat duhet të respektohen nga gjykata referuese për të iniciuar gjykimin incidental: *së pari*, gjatë një procesi gjyqësor ajo duhet të përcaktojë/identifikojë ligjin që zbatohet për zgjidhjen e çështjes konkrete (lidhjen e drejtpërdrejtë); *së dyti*, duhet të parashtrojë arsye serioze për jokushtetutshmërinë e ligjit ose dispozitave të tij, duke referuar në normat ose parimet konkrete të Kushtetutës.

9. Përpara marrjes së vendimit të pezullimit të çështjes, gjykata referuese duhet të konkludojë se gjykimi që ka nisur nuk mund të përfundojë pa iu dhënë përgjigje çështjes së kushtetutshmërisë së ligjit nga ana e Gjykatës Kushtetuese. Në këtë kuptim, kërkohet një raport i domosdoshëm midis vendimit të Gjykatës (zgjidhjes së çështjes së kushtetutshmërisë) dhe zgjidhjes së çështjes konkrete

nga gjykata referuese. Po ashtu, gjykata referuese, në zbatim të parimit të kushtetutshmërisë, përpara se t'i drejtohet Gjykatës duhet të bëjë të gjitha përpjekjet për ta interpretuar ligjin e zbatueshëm në përputhje me Kushtetutën (*shih vendimin nr. 55, datë 21.7.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Është detyrim i gjykatës referuese të zgjidhë dyshimet interpretative, duke i dhënë normës së zbatueshme një interpretim që përputhet me parimet kushtetuese. Në këto kushte, gjyqtari referues është i detyruar të zbatojë, midis interpretimeve të ndryshme të mundshme, atë që konsiderohet se përputhet me parimin kushtetues, që në të kundërt do të cenohej. Vetëm në rast se gjyqtari vlerëson se të gjitha interpretimet e mundshme bien në kundërshtim me Kushtetutën, atëherë ai duhet t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese duke kërkuar kontrollin e kushtetutshmërisë së normës të individualizuar si e zbatueshme në rastin konkret (*shih vendimin nr. 4, datë 23.2.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Duke e vlerësuar legjitimitetin e gjykatës referuese në këndvështrim të kriterëve të mësipërme, Gjykata vëren se në rastin konkret gjykatës referuese i është kërkuar të ushtrojë juridiksionin fillestar për gjykimin e çështjes penale ndaj shtetasve Tom Doshi, Mark Frroku dhe Durim Bami, të akuzuar për veprën penale “Kallëzim i rremë”, të kryer në bashkëpunim, të parashikuar nga nenet 305 dhe 25 të Kodit Penal. Në kushtet kur njëri prej të pandehurve ka cilësinë e deputetit, bazuar në nenin 141/1 të Kushtetutës dhe nenin 75/b/2 të KPP-së, Gjykata e Lartë është gjykata kompetente për gjykimin e akuzës penale ndaj tij. Po ashtu, sipas nenit 80/2 të KPP-së në rastin konkret ndodhemi para procedimeve të lidhura, ku njëri është në kompetencë të Gjykatës së Lartë, kjo e fundit është gjykata kompetente edhe për gjykimin e procedimeve të tjera. Për pasojë, neni 80/2 i KPP-së është i zbatueshëm në rastin konkret pasi lidhet drejtpërdrejt me përcaktimin e gjykatës kompetente për gjykimin në themel të kësaj çështjeje penale, çka është parakusht për respektimin e së drejtës së palëve për një proces të drejtë dhe për t'u gjykuar nga një gjykatë e pavarur dhe e caktuar me ligj. Në këto kushte, në kuptim të plotësisë të kriterëve për legjitimitetin e saj, Gjykata vlerëson se gjykata referuese ka identifikuar dispozitën ligjore të zbatueshme në rastin konkret, si dhe ka parashtruar argumente për sa i përket jokushtetutshmërisë së dispozitës, të cilat, sipas saj, mbështesin pretendimet për cenimin e normave dhe të parimeve konkrete kushtetuese.

B. Për pretendimin për cenimin e parimit të gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj

11. Sipas gjykatës referuese neni 80/2 i KPP-së përbën pengesë për realizimin e një procesi të rregullt ligjor për të pandehurit që nuk janë deputetë. Juridiksioni fillestar i Gjykatës së Lartë është përjashtim i përcaktuar nga Kushtetuta, bazuar vetëm në cilësinë e subjektit të pandehur, ndërkohë që neni 80/2 i KPP-së bëhet shkak për shtrirjen e juridiksionit fillestar edhe tej subjekteve që parashikon shprehimisht Kushtetuta. Shqyrtimi i një çështjeje nga një gjykatë jo kompetente apo nga një gjykatë, kompetenca e së cilës është përcaktuar në një dispozitë ligjore që del tej parashikimeve të përcaktuara në nenin 141/1 të Kushtetutës, ka të bëjë në thelb me mosrespektimin e së drejtës kushtetuese për t'u gjykuar nga “një gjykatë e caktuar me ligj”.

12. Gjykata ka vlerësuar se një nga elementet e procesit të rregullt ligjor, sipas nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, është dhe shqyrtimi i çështjes nga një “*gjykatë e caktuar me ligj*”. Ky element karakterizohet, në sensin material, nga funksioni i saj gjyqësor, që ka të bëjë me zgjidhjen e çështjeve nga organe të ngarkuara me ligj për të dhënë drejtësi. Përveç këtij kushti, këto organe duhet të shqyrtojnë dhe të vendosin mbi çështje që janë në kompetencë të tyre gjatë një procesi të zhvilluar mbi një procedurë ligjërishit të përcaktuar dhe në pajtim me rendin juridik. E drejta e çdo pale për t'u dëgjuar në seancë përpara një gjykate kompetente dhe të caktuar me ligj nënkupton që gjykata të ketë juridiksion për të gjykuar çështjen dhe që kompetenca për të vendosur për të t'i jetë njohur nëpërmjet ligjit (*shih vendimin nr. 2, datë 29.1.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Kuptimi i kompetencës si kufi i juridiksionit lind nga shumëllojshmëria e organeve që ushtrojnë këtë juridiksion të parashikuar nga rendi juridik, si dhe nga kërkesa që rrjedh prej këtij të fundit për të ndarë këtë pushtet midis organeve shtetërore. Në këtë kuadër, kompetenca e gjyqararit është kufiri i fundit që përcakton fushën e juridiksionit brenda fushës të cilës ai është i detyruar të

procedojë për zgjidhjen e një çështjeje të caktuar (*shih vendimin nr. 44, datë 16.7.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Përcaktimi i saktë i kompetencës është detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës, sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës, sipas së cilit, e drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së shtetit (*shih vendimin nr. 27, datë 27.7.2009 të Gjykatës Kushtetuese*). Vetë kompetenca lëndore e gjykatës është e lidhur ngushtë me kompozimin e trupit gjykues të ngarkuar për shqyrtimin e çdo çështjeje konkrete. Në këtë kontekst, fjala “ligj”, sipas nenit 42 të Kushtetutës, përfshin edhe legjislacionin për krijimin dhe kompetencën e gjykatave, ku kompetenca për gjykimin e çështjeve penale ka të bëjë me rrethin e akuzave, shqyrtimi i të cilave është atribut i gjykatave të llojeve dhe niveleve të ndryshme. Në përputhje me sa më sipër, Gjykata ka vlerësuar se nëse një gjykatë nuk ka juridiksion/kompetencë për të gjykuar të pandehurin në përputhje me dispozitat që zbatohen sipas legjislacionit përkatës, ajo nuk është “e krijuar me ligj”, sipas kuptimit të nenit 42 të Kushtetutës (*shih vendimin nr. 11, datë 23.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Gjykata vlerëson se në rastet e gjykimit të çështjeve penale ndaj disa kategori funksionarësh publikë Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar, i cili i është njohur nga neni 141/1 i Kushtetutës. Në përputhje me këtë dispozitë kushtetuese, neni 80 i KPP-së ka përcaktuar Gjykatën e Lartë si gjykatën kompetente edhe në rastin e bashkimit të procedimeve që janë në kompetencë të gjykatave të ndryshme. Në kushtet kur në shqyrtimin e këtyre çështjeve kompetenca lëndore e Gjykatës së Lartë është e parashikuar me ligj, nuk ka cenim të standardit të gjykatës së caktuar me ligj. Për rrjedhojë, ky pretendim i gjykatës referuese është haptazi i pabazuar.

C. Për pretendimin për cenimin e së drejtës së ankimit

16. Sipas gjykatës referuese neni 80/2 i KPP-së kufizon të drejtën e ankimit të të pandehurve që nuk janë deputetë dhe kjo bëhet në kundërshtim me parimin e proporcionalitetit dhe qëllimin e parashikuar nga nenet 17, 43 dhe 141/1 të Kushtetutës, si dhe në kundërshtim me nenin 6/1 të KEDNJ-së dhe nenin 2 të Protokollit nr. 7 të kësaj Konvente. Sipas saj, në rastet kur Gjykata e Lartë shqyrton akuzat penale ndaj subjekteve të parashikuara në nenin 141/1 të Kushtetutës, vendimi i saj është përfundimtar, i formës së prerë dhe i paankimueshëm për çështje fakti ose ligji në një gjykatë më të lartë të sistemit të zakonshëm gjyqësor. Kompetenca e Gjykatës së Lartë për gjykimin si shkallë e parë dhe e fundit e akuzave penale ndaj deputetëve, është një kompetencë kushtetuese që nuk mund të zgjerohet apo ngushtohet me ligj, ndaj neni 80/2 i KPP-së është jokushtetues për pjesën që zgjeron një kompetencë të mirëpërcaktuar kushtetuese të Gjykatës së Lartë, duke mos pasur një autorizim të shprehur kushtetues për ta bërë këtë, e duke sjellë për pasojë kufizimin e së drejtës së ankimit të subjekteve që nuk përfshihen shprehimisht në nenin 141/1 të Kushtetutës.

17. Në nenin 43 të Kushtetutës parashikohet se çdokush ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe. Gjykata ka theksuar se e drejta themelore e ankimit, e sanksionuar në nenin 43 të Kushtetutës, është një e drejtë procedurale që shërben për të mbrojtur një të drejtë substanciale. Kjo e drejtë bazohet në parimin se “...nuk mund të ekzistojë një e drejtë pa të drejtën e ankimit” ose “...nuk ka të drejtë ankimi pa pasur një të drejtë”. Kjo e drejtë duhet kuptuar si mundësi e çdo individit për të pasur mjete të caktuara procedurale për të kundërshtuar vendimin e dhënë nga një gjykatë më e ulët në një gjykatë më të lartë, duke i garantuar individit të drejtën për t’u përballur me drejtësinë në të gjitha nivelet e saj. Kushtetuta i garanton individit të drejtën për t’u ankuar të paktën një herë ndaj një vendimi gjyqësor të dhënë ndaj tij.

18. Megjithatë, kjo nuk do të thotë që se drejta e ankimit nuk mund të jetë subjekt i kufizimeve. Kreu i të drejtave themelore, i parashikuar në Kushtetutë, ka një përmbajtje të tillë që, si rregull, nuk përjashton ndonjë të drejtë nga kufizimi. Në këtë kuptim, vlera e nenit 43 të Kushtetutës nuk mund të qëndrojë e ndarë nga vlerat e tjera kushtetuese, siç është ajo e rasteve përjashtimore për kufizimin e një të drejte themelore, (*shih vendimin nr. 27, datë 9.5.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Jo vetëm kaq, por

formulimi dhe kuptimi juridik i nenit 17 të Kushtetutës është i tillë që përfshin të gjitha të drejtat themelore përderisa thekson se kufizimi i tyre nuk mund të prekë thelbin e së drejtës. Në vijim të këtij interpretimi vijnë edhe parashikimet e drejtpërdrejta ose të tërthorta të kodeve përkatëse të procedurës lidhur me kufizimin e së drejtës së ankimit (*shih vendimin nr. 12, datë 14.4.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Gjykata ka theksuar se për të justifikuar cenimin e të drejtave dhe lirive themelore të individit, është e domosdoshme të përmbushen disa kushte si: kufizimi të realizohet me ligj, të jetë bërë për interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve, të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar, si dhe të mos cenojë thelbin e të drejtave dhe të lirive themelore. Qëllimi i nenit 17 të Kushtetutës është që në rastin e kufizimeve jo vetëm duhet të respektohen kriteret e tjera të caktuara në të, por në mënyrë që garancitë të jenë sa më të plota, kompetent duhet të jetë vetëm një organ dhe pikërisht organi më i lartë ligjvënës (*shih vendimin nr. 20, datë 4.4.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Gjykata vlerëson se për këta të pandehur ka kufizim të së drejtës së ankimit në një gjykatë më të lartë, por ky kufizim që i është bërë njohjes dhe ushtrimit të kësaj të drejte nga legjislacioni i brendshëm ndjek një qëllim të ligjshëm dhe nuk cenon thelbin e kësaj të drejte.

21. Proporcionaliteti i një kufizimi vlerësohet rast pas rasti dhe duke pasur parasysh disa aspekte, si: balancën mes së drejtës së kufizuar dhe interesit publik ose mbrojtjes të të drejtave të të tjerëve, mjetin e përdorur në raport me gjendjen që e ka diktuar atë, të drejtën e cenuar dhe synimin që kërkon të arrijë legjislatori. Këto aspekte nuk duhet të analizohen veç e veç, por të gërshetuara me njëra-tjetrën. Pra, në thelb të parimit të proporcionalitetit qëndron ekuilibrimi i drejtë i interesave, vlerësimi objektiv i tyre, si dhe shmangia e konfliktit nëpërmjet përzgjedhjes së mjeteve të duhura për realizimin e tyre (*shih vendimin nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Jurisprudenca kushtetuese, veçanërisht për sa u takon mjeteve të përdorura, është shprehur se ligjvënësi duhet të zbatojë mjete të tilla ligjore, të cilat duhet të jenë efektive, d.m.th. të zgjedhura në mënyrë të tillë që të jenë të përshtatshme për realizimin e synimeve që ndiqen. Përdorimi i këtyre mjeteve duhet të jetë i domosdoshëm, gjë që do të thotë se synimi nuk mund të arrihet me mjete të tjera. Domosdoshmëria ka të bëjë, gjithashtu, edhe me përdorimin e mjeteve më pak të dëmshme për subjektet që u cenohen të drejtat dhe liritë. Kushti i përpjesëtimimit të kufizimit me gjendjen që e ka diktuar konkretizohet në kërkesën e domosdoshmërisë, dobishmërisë dhe proporcionalitetit, në kuptimin strikt të kufizimeve të imponuara. Respektimi i këtyre kushteve kërkon një analizë të kujdesshme në çdo rast konkret, duke ballafaquar interesin publik që dikton kufizimin me ato të drejta që si rezultat i tij i nënshtrohen kufizimit, si dhe duke vlerësuar edhe mënyrën e kufizimit (*shih vendimin nr. 52, datë 5.12.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Bazuar në nenin 141 të Kushtetutës, Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar dhe rishikues, ku në nocionin kushtetues të rishikimit futet, në radhë të parë, shqyrtimi i rekurseve për pretendimet e shkeljes të ligjit material ose procedural, çka përbën funksionin kryesor të Gjykatës së Lartë. Si përjashtim, bazuar po në nenin 141/1 të Kushtetutës dhe nenin 75/b të KPP-së, Gjykata e Lartë ka edhe juridiksion fillestar në rastin kur gjykon akuzat penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë, për vendimet e të cilave, duke qenë se shqyrtohen, edhe pse si gjykatë e zakonshme, nga organi më i lartë i piramidës gjyqësore, nuk mund të parashikohet ankim në një gjykatë të lartë, por vetëm në Gjykatën Kushtetuese dhe vetëm për pretendime që lidhen me cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Në lidhje me këto subjekte Gjykata është shprehur edhe më parë se fakti që në rastin e shqyrtimit të këtyre çështjeve nga Gjykata e Lartë, si gjykatë e shkallës së parë, nuk është parashikuar e drejta e ankimit në një gjykatë më të lartë, nuk e bën procesin të parregullt nga pikëpamja kushtetuese (*shih vendimin nr. 27, datë 9.5.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Ky qëndrim i Gjykatës është bazuar edhe në nenin 2 të Protokollit 7 të KEDNJ-së, sipas të cilit për vendime të dhëna në shkallë të parë nga gjykata më e lartë, siç është rasti konkret i juridiksionit fillestar të Gjykatës së Lartë, për gjykimin e funksionarëve të lartë të shtetit, këto vendime janë të paankimueshme. Në këtë drejtim

edhe Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka theksuar se shtetet kontraktuese gëzojnë, në parim, një hapësirë vlerësimi në përcaktimin se si e drejta e ankimit, e parashikuar në nenin 2 të protokollit 7 të KEDNJ-së, duhet të ushtrohet (*shih Krombach kundër Francës, vendim i datës 13 shkurt 2001, §96*).

23. Megjithatë, Gjykata vëren se në pikën 2, të nenit 80, të KPP-së thuhet: “Në rastet e procedimeve të lidhura ndërmjet tyre që nuk mund të ndahen, nga të cilat një ose disa janë në kompetencë të gjykatave të shkallës së parë dhe të tjerat në kompetencë të Gjykatës së Lartë, kompetente është kjo e fundit.” Bazuar në këtë dispozitë Gjykata e Lartë është kompetente për gjykimin në themel edhe të akuzave penale ndaj të pandehurve, të cilët edhe pse nuk përfshihen në rrethin e subjekteve të përcaktuara shprehimisht në nenin 141/1 të Kushtetutës, i nënshtrohen këtij juridiksioni për shkak të lidhjes mes procedimeve penale në shqyrtim. Për pasojë, në raste të tilla, Gjykata vlerëson se për këta të pandehur ka kufizim të së drejtës së ankimit në një gjykatë më të lartë, ndaj ajo duhet të vlerësojë nëse ky kufizim që i është bërë njohjes dhe ushtrimit të kësaj të drejte nga legjislacioni i brendshëm ndjek një qëllim të ligjshëm dhe nëse cenon thelbin e kësaj të drejte.

24. Gjykata vëren se instituti i bashkimit të procedimeve është i parashikuar në nenin 79 të KPP-së, sipas të cilit organi procedues mund të vendosë bashkimin e procedimeve: a) kur vepra penale për të cilën zhvillohet procedimi është kryer nga disa persona në bashkëpunim ndërmjet tyre ose kur disa persona në mënyrë të pavarur kanë shkaktuar veprën; b) kur një person akuzohet për disa vepra penale; c) kur një person akuzohet për disa vepra, nga të cilat një pjesë janë kryer për të realizuar ose për të mbuluar të tjerat, ose për t'i siguruar fajtorit apo të tjerëve përfitime të paligjshme ose mosdënimin. Kurse neni 80 i KPP-së përcakton gjykatën kompetente në rastin e bashkimit të procedimeve që janë në kompetencë të gjykatave të ndryshme. Sipas tij në rastet e procedimeve të lidhura ndërmjet tyre dhe që nuk mund të ndahen, nga të cilat një ose disa janë kompetencë e gjykatës për krimet e rënda dhe procedurat e tjera në kompetencë të gjykatave të tjera të shkallës së parë, kompetente është gjykata e krimeve të rënda. Kurse sipas pikës 2 të po këtij neni, në rastet e procedimeve të lidhura ndërmjet tyre dhe që nuk mund të ndahen, nga të cilat një ose disa janë në kompetencë të gjykatave të shkallës së parë dhe të tjerat në kompetencë të Gjykatës së Lartë, kompetente është kjo e fundit. Megjithatë, Gjykata vëren se bashkimi lejohet vetëm për ato çështje që janë në të njëjtën gjendje dhe shkallë të procesit, por në zbatim të nenit 93 të KPP-së gjykata edhe kryesisht mund të vendosë ndarjen e çështjeve, kur nuk dëmtohet vërtetimi i fakteve, si dhe nëse plotësohen kushtet e përcaktuara nga kjo dispozitë.

25. Në rastet e parashikimit të juridiksionit fillestar për gjykatat më të larta, Gjykata ka vlerësuar se qëllimi kryesor i këtij përjashtimi është shkurtimi i afateve për zgjidhjen e këtyre çështjeve, duke garantuar njëkohësisht edhe një gjykim në shkallë të parë më të kualifikuar e më profesional. Është në interes të administrimit të drejtësisë dhe të funksionimit normal të mekanizmave shtetërore që rastet e këtij lloji, mjaft të kufizuara në numër dhe relativisht të lehta për t'u zgjidhur, të trajtohen me përparësi dhe vëmendje të veçantë. Ky përjashtim është në përputhje edhe me nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, në të cilët, ndër të tjera, kërkohet zhvillimi i gjykimit brenda një afati sa më të arsyeshëm (*shih vendimin nr. 14, datë 5.7.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Po ashtu, Gjykata vlerëson se në një interpretim *a contrario*, pra nëse do të pranohej që në raste të tilla të ishte kompetente një gjykatë më e ulët, për shkak të cilësisë së ndryshme të personave të akuzuar, atëherë kjo do të binte ndesh me parashikimin kushtetues të nenit 141/1, i cili ka përcaktuar Gjykatën e Lartë si gjykatë të shkallës së parë për gjykimin e një kategorie të caktuar çështjesh penale dhe që si i tillë nuk mund të anashkalohet apo të mos respektohet nga dispozita ligjore. Për pasojë, cenimi i së drejtës së ankimit për një kategori subjektësh, për shkak të zbatimit të nenit 80/2 të KPP-së, buron drejtpërdrejt nga ky parashikim kushtetues.

27. Balanca mes së drejtës së kufizuar dhe interesit publik ose mbrojtjes së të drejtave të të tjerëve

është siguruar nga gjetja nga legjislatori e pikës së ekuilibrit midis së drejtës së ankimit dhe interesit të dhënies së drejtësisë, që realizohet me anë të zhvillimit të një procesi të drejtë ligjor. Po ashtu, mjeti i përdorur nuk është joproporcional, pasi në raste të tilla Gjykata e Lartë e shqyrton çështjen duke vepruar si një gjykatë fakti, duke zbatuar për sa është e mundur rregullat e gjykimit në shkallë të parë dhe duke respektuar të gjitha kërkesat për një proces të rregullt ligjor, si e drejta e mbrojtjes, e barazisë së armëve dhe e kontradiktoritetit në gjykim, dhe duke marrë vendimin në bazë të vlerësimit të provave të administruara. Gjykata vlerëson se garancitë që u janë njohur nga Kushtetuta një kategorie të caktuar funksionarësh publikë, zbatohen në rastet e bashkimit të procedimeve edhe ndaj të pandehurve të tjerë. Edhe pse ky lloj gjykimi përbën përjashtim nga rregulli i përgjithshëm i gjykimit penal, Gjykata e Lartë i shqyrton këto çështje si nga pikëpamja e faktit, ashtu dhe nga pikëpamja e interpretimit dhe zbatimit të ligjit material e procedural, çka është edhe funksioni i saj kushtetues, duke respektuar standardet e një procesi të drejtë ligjor. Në këto raste Gjykata e Lartë heton dhe gjykon në themel çështjen, ashtu siç do të vepronte një gjykatë e sistemit gjyqësor të zakonshëm.

28. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se në rastin konkret kufizimi që i bëhet së drejtës së ankimit për shkak të zbatimit të nenit 80/2 të KPP-së, plotëson kërkesat e nenit 17 të Kushtetutës, për rrjedhojë kërkesa është e pabazuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/a, 134/1/d dhe 145/2 të Kushtetutës, si dhe të neneve 68, 69, 70, 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,¹

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Vladimir Kristo, Fatmir Hoxha,
Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha, Besnik Imeraj, Fatos Lulo, Gani Dizdari

¹ Gjyqtarja A. Xhoxhaj ishte për rrëzimin e kërkesës, për shkak të moslegjitimitit të kërkuës.